

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Martia, Joul'a si Sambat'a.
Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. Tieri esterne pe siese luni 14 fr. pe
anu 28 franci.

Anulu XLIV.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.
Anunciurile:
un'a serie garmonu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scriori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 60.

Marti, 26 Maiu | 7 Iuniu

1881.

Press'a maghiara si Romanii.

Brasiovu, 7 Iuniu st. n.

Earn'a trecuta foi'a maghiara din Clusiu „Kelet“ a voitu se arunce asupra nóstra reutaciós'a suspitiune, cá de aceea ne-amu resolutu a scóte „Gazeta Transilvaniei“ de trei ori pe septemana, pentru cá cu atátu mai bine se potemu atitiá pe Romani in contra Maghiarilor. Atunci, reproducendu espectorarile diarului maghiaru, i-amu datu respunsulu ce l'a meritatu. „Kelet“ in replic'a s'a recunoscu cá i-amu facutu mare onóre traducendu cea mai mare parte din articulu seu indreptatu contra nóstra, dér' elu singuru nu a citatu din respunsulu nostru de cátu numai câteva cuvinte singuratiche, cari, scóse din tectstu, pareau mai aspre, si le-a prezentatu cititoriloru sei cá pe „Iecsiiconulu Gazetei“. Fačia de-o procedere atátu de neleala n'amu mai tienutu de demnu de a continua polemi'a cu acelu diaru, cu atátu mai vértosu, cu cátu ne-amu convinsu din nou, cá scopulu lui a fost de a induce in eróre pe cetitorii sei si, retacéndule protestulu nostru, ai lasá in credinti'a, cá in adeveru organulu nostru ar' fi condusu de aceea inimicitia neimpacata fačia de elementulu maghiaru, care n'e-a fost imputat'o pe nedreptu si intr'unu modu fórte malitosu.

Acuma ar' fi rëndulu nostru cá se insiramu Iecsiiconulu lui „Kelet“ si alu colegiloru sei din Clusiu, intrebuintiatu mai cu séma in afacerea cu stégulu ungurescu, care a fostu nascocita de unii agitatori maghiari de profesiune din Brasiovu. Speramu iuse cá cititorii nostri ne voru dispensa, de a mai manji colónele fóiiei nóstre cu espressiunile vulgare si injurióse, ce le-au indreptatu diarele maghiare din acelu incidentu de nimicu in contra intregi natiuni romane.

Ceea ce voimu se constatamu cu acést'a oca-siune este diávoléscu metoda ce-o urmaresce o parte mare din press'a maghiara si cu deosebire diaristic'a maghiara ardeléna, de a insultá, a calumniá si injurá necontentitu totu ce e romanescu in acésta tíera. Déca nu ar' fi intentiune si metoda in procederea foiloru maghiare fačia cu noi, cum s'ar' fi pututu cá pe bas'a relatiuniloru confuse ale unoru corespondenti obscuri natiunea romana se fia astfelu batjocurita si maltrata de ele inaintea publiculu maghiaru. Ce altu scopu potu avé diarele maghiare cu-o asemenea portare, déca nu acél'a de a sumutiá si inversiuná pe Maghiari totu mai multu in contra elementulu romanescu?

Ce folosescu tóte asigurările si dovedile de lealitate din partea nóstra, candu agitatiunea cea mai nebunéscu in contra poporulu romanu se organizéscu pe fačia si candu press'a maghiara, care ar' fi chiamata se contribuie mai multu la impacarea decátu la invrajbirea spiritelor, se dejosese a fi organulu, prin care se propaga celu mai crudu fanatismu de rassa? Si apoi aceste diure, acesti ómeni cutéza a arunca cu petri in noi si a ne stigmatísá de „agitatori fara consciintia“! Da! ei agitéza pentru cá se perpetueze ur'a seculara d'intre Maghiari si Romani si noi agitamu — pentru cá voimu se traimu in pace cu conlocitorii nostri, pe bas'a respectarei imprumutate a dreptulu fiacarui. Cari din noi doi agitéza cu consciintia si cari fara consciintia?

Lasamu in judecat'a ómeniloru drepti si nepre-ocupati cá se respunda la acésta intrebare. Deocamdata inse nu potemu decátu se condamnamu cu tóta puterea sufletulu nostru nenorocit'a pornire a acelor diare maghiare, cari conturba necontentitu pacea publica, prin injuriile si scorniturile loru asupra Romanilor. Ce v'amu facutu cá se desvol-tati o inimicitia atátu de grozava in contra elementulu nostru? Déca nu poteti se ve stapaniti fačia de noi, aveti mila celu puçinu de cititorii vostri maghiari si nu saditi atátu veninu si atátu ura

in anim'a loru, cáci póte se soséscu unu timpu, in care se ve blasteme, pentru cá i-ati instrainatu atátu de multu de cátra acelu poporu, care fačia de ei a fost si este inca celu mai lealu.

Continuele sumutii ce le facu diaristii botezati si nebotezati unguri in contra celorlate natiunalitati si cu deosebire in contra Romanilor, a transpusu tóta Transilvani'a si Ungari'a intr'o stare de friguri ascunse, cari amenintia a avé unu tristu sférsitu. A ajunsu lucrulu deja prea departe. Cá esemplu mai nou servéscu, cá de eri Ungurii au latitu prin Brasiovu scirea, cá si in Sacele ar' fi fost atacatu unu stégu ungurescu si ar' fi fost arestati vreo 16 Romani. Pretorele dela Sacele a declaratú adi cá nimicu nu este adeveratu din acea fama. Cu tóte astea ne asteptamu cá mane se cetimu din nou telegrame si articuli sumutiatori in diarele din Clusiu. Péna candu totu asia?

Pentru tóte urmarile rele, ce ar' resultá din agitatiunile de felulu acest'a, facemu responsabila inainte de tóte press'a maghiara.

Discursulu tronului,

prin care s'a inchisu diet'a ungara la 2 Iuniu suna asia:

„Onorati Domni Magnati si Deputati!
Iubiti Credintiosi!

Candú V'amu salutatu la inceputulu perioedi dietale, la 2 Octobre 1878, amu disu cá avemu lipsa de spriginulu vostru intieptu, forte si patriotic; ne bucuramu, cá potemu declara, cá sperantiele puse in acestu spriginu s'au implinitu. Acestu spriginu a facutu posibilu, cá cu tóte sarcinele noue, ce a trebuitu se le supórtu monarchi'a Nóstra, prin urmare si iubit'a Nóstra Ungaria, s'au potutu acoperi cheltuielile estra-ordinare, fara a se fi intrebuintiatu medilóce stricacióse creditulu statulu, si restulu marei datorii flotante, a statulu, s'a potutu solvi: acestu spriginu a facutu toto-data posibilu, cá guvernulu si legislativ'a s'a potutu ocupá cu succesu de resolvarea acelorú cestiuni importante, cari au fost a se regulá in interessulu bunastarei si alu desvoltarei iubitulu Meu regatu Ungari'a.

„Nu póte fi intentiunea Nóstra, a enuméra tóte câte s'au facutu in privinti'a acést'a, dér' trebuie se notamu, cá legile trebuintióse pentru aperiarea monarchiei Nóstre s'au creatu, cá pactulu financiaru dintre Ungari'a si Croati'a a fost reinitu corespundietoriu cerintieloru ecuitabile si cá s'a adusu unu siru de legi, cari au de scopu, a astupá lacunele multu semtite pe terrenulu justitiei, alu administratiei si pe celu economicu. Legea penala facuta in periód'a trecuta, a intratu in vigóre intregita fiindu cu determinările privitóre la contraventiuni, legea concursuala s'a creatu si defectele cele mai urgente ale procederei processuale s'au delaturatu. Spre siguranti'a persónei si a proprietatii a fost creata legea asupra organizarei politiane; cestiunea importanta privitóre la dobéndirea si la pierderea indigenatulu ungaru fú regulata printr'o lege, mai multe mari defecte ale retelei drumurilor de feru au fost delaturate, legatur'a cu Orientulu s'a asiguratú si legea asupra cailoru ferate vicinale a facutu posibilu a trage in cerculu comunicatiunei teritoriale situate departe de liniile principale. Legea de silvicultura a satisfacutu unei necessitati de multu semtite, pre candu legea, prin care se dau favoruri industriei patriotice este a se privi de unu pasu insemnatu spre scopulu de a delaturá unilateralitatea relatiuniloru economice ale tierii si se faca, cá agricultur'a se nu fia aprópe singurulu isvoru de venitu alu natiunei.

„Economia rationala ce s'a facutu in administrarea fiuaneloru statulu, in legatura cu din nou dovedita bunavointia de a aduce sacrificii fačia de sarcinele statulu, care merita deplin'a Nóstra recunoscintia, a facutu posibilu, cá se póta inaugurá conversiunea unei insemnate parti a datoriei

statulu intr'una mai favorabila pentru statu, respectandu-se pe deplinu drepturile creditoriloru. Nisuintiei resolute si serióse patriotice, care s'a observatu pe tóte terenele vietiei publice, este a i se ascrie, cá in interessulu reconstruierii orasiulu Seghedinu, care fú nimicitu in an. 1879 prin undele riului Tisa, nu numai cá s'au luatú tóte mesurile din partea corpuriloru legiuitóre, ci si cá tóta lumea, petrunsa de calduróse simpathii, a contribuitu spre alinarea nefericirii celorú pagubiti in modu atátu de estraordinariu. Scimu prea bine, cá inca a remasu multu de facutu, dér' esperiintiele de péna acuma ne dau garanti'a, cá timpulu ce stá la dispositiune numai pentru organizarea si desvoltarea afaceriloru interióre se va intrebuintia si pe viitoru cu devotamentu deplinu si cá se va intemplá totu, ce este de doritu cu privire la interesele spirituale si materiale ale patriei, dér' nu s'a potutu intemplá péna acuma din caus'a timpulu marginitu.

„O garantia pentru acést'a vedemu si in relatiunile esterióre, cari Ne dau sperantia fundata, cá popórele Nóstre voru poté gustá in liniste binefacerile pacii, deórace buna vointia reciproca a poteriloru face posibilu solutiunea cestiuniloru pendente pe cale pacinica.

„Unu evenimentu imbucuratoriú a fost de curéndu cunun'a iubitulu Nostru fiu, a archiducelu si mostenitorulu Rudolf cu princes'a regala Stefan'i'a. Acele semtieminte de bucuria de iubire si de alipire, cari se manifestara din partea tuturorú popóreloru Mele, eara din partea iubitulu Meu regatu Ungari'a in modu atátu de stralucitu au datu noue dovedi, cá natiunea e condusa in egala mesura de iubirea cátra patria si de fidelitatea cátra coróna spre fericirea si glori'a amendurora; Dumnedieu se binecuvinte legatur'a salutata de cátra popóre cu bucuria si felicitari, pentru cá natiunea si tronulu se remana unite in fericire si in viitorulu celu mai indepartatu. Primiti multiamirea Nóstra caldurósa pentru zelósele d-vóstre staruintie si impartasiti comitentiloru d-vóstre sincer'a Nóstra salutare regala. — Cu acést'a declaramu diet'a actuala de inchisa.“

Printr'unu ordinu regalu se conchiama diet'a ungara pe diu'a de 24 Septembre a. c, la Budapesta. Ministrulu de interne a ordonatú deja cá a legerile dietále se se faca dela 24 Iuniu péna la 3 Iuliu a. c. inclusive. — Avisu comitetulu centralu electoralu din Sibiu cá se iea imediatu tóte mesurile necesarie, spre a face se se respecte votulu conferentiei nóstre, de cátra alegetorii romani!

Mare sensatiune a facutu in Austri'a atátu cá si in afara achitarea preotulu Hedry si a diaristulu Iuliu Verhovay de cátra juriulu din Budapesta, in processulu, ce li s'a intentatu din caus'a injuriiloru indreptate contra armatei comune. „Wiener Allg. Ztg.“ publica unu articulu fulminantu despre acést'a, la care vomu mai reveni. Se asigura cá agratiunea lui Dienstl si Rüstow a fost unu respunsu directu datu la votulu achitatoriu alu juriulu din Budapesta, — o satisfactiune ce i s'a datu corpulu oficerescu. Aceste intemplari sunt o ilustratiune fórte nepotrivita la asigurările frumóse, ce le face guvernulu in discursulu tronulu.

Conferenti'a generala

a reprezentantiloru alegatoriloru romani

tienua in Sibiu in 14 Maiu st. n. 1881.

Siedintie III.

Inceputulu la 10¹/₄ óre inainte de ameadu.

Presied.: La presidiu au intratu urmátórele telegrame:

Junimea romana universitara saluta cu insufietire reprezentantia nationala. Geniulu romanismulu ve lumineze, cá

se puteti aperi egel'a indreptatire. Traiesca program'a martirilor de pre campulu libertatii!

Clusiu 13 Maiu 1881.

Junimea Clusiana.

Subscriii in numele consoqiloru de principiu saluta cordialu adunarea conferentiei. Ceriulu se'illumine pasiurile. Traiesca pasivitatea.

Aradu 13 Maiu 1881.

Popu, Campianu, Suci, Ratiu,
Dr. Magdu.

Alegatorii Romani din cerculu Simleului salutamu conferentia si'i uramu succesu asiguratoriu de deslegarea solidara si croitoriu de unu venitoriu mai seninu alu causei nationale.

Szilagy-Somlyo 13 Maiu 1881.

Barboloviciu
vicariu.

Aceste telegrame se primescu cu viue esclamar de se traiesca, spre sciintia.

Presid.: La ordinea dilei e raportulu comisiunii de 30.

V. Babesiu: referentulu comisiunii de 30 de pe tribuna tiene discursulu seu, publicatu in Nrii 53, 54 si 55 ai „Gaz. Trans.“ si dupa terminarea acestuia:

Presid. Asupra propunerii comisiunii de 30 se deschide desbatere generala. Rogu pe acei Domni, cari voescu a vorbi „pro“ ori „contra“ propunerii se se insinueze la birou.

Dr. Aurel Muresianu: Ca unu membru mai tineru alu acestei imponente adunari romanesci, care este cea d'antaila, unde reprezentantii tuturor alegatorilor romani din Transilvania si Ungaria s'au intrunitu, intr'o cestiune ce atinge cele mai vitali interese ale loro, ca se lupte cu totii umeru la umeru pentru drepturile loro si interesele adeverate ale patriei, mi amu redicatu glasulu meu, ca in momentul acestu importantu, se dau sincera espressioni convictiunii mele interne.

Credu, ca vorbescu din anim'a tuturor, candu afirmu, ca ponderosele si convingetorele argumente, desvoltate de referintele V. Babesiu si primite de adunare cu viue si simpatice epressioni de aprobare sunt efluculu opiniunilor noastre ale tuturor (bravo! forte bine! asia e!)

Credu, ca noi alta espressioni mai viua a unitatii cugetelor tuturor Romanilor aici reprezentati nu potemu da, decatu, ca acesta imponenta adunare in modulu celu mai solenelu se declare aici, ca privesce argumentele cele ponderose, desvoltate de referentulu comisiunii Babesiu cu rara elocintia, de unanimitate espressioni a convingerii intregului poporu romanu. (bravo! asia e! se traiesca!)

Este de lipsa, ca se dovedimu inaintea lumei civilizate, inaintea Tronului, a natiunilor conlocuitorie si inaintea tieriei, ca suntemu unu poporu consciu de sine, consciu de demnitatea si tari'a sa morala (asia e! se traiesca!)

Cu drepta considerare la aceste impregiurari importante mi ieau voia a face propunerea, ca Conferentia nationala, apretiandu si primindu argumentele sulevate de referentulu comisiunii de ale sale, se primisca cu votu unanimu propunerea comisiunii (bravo! se traiesca! Se primesce!)

Deleg. Dr. G. Popa: Nu pote se fia dorintia antevorbitorului, a redactorului „Gazetei Transilvaniei“, mai mare, decatu a mea, ca conclusulu adunarii acesteia se se ie cu unanimitate, in acest'a cestiune, ce atinge cele mai vitali interese ale nostre, der' nu este permis dupa regulele parlamentari, ca fara desbatere se facemu noi acest'a, si chiaru si in casulu acela nu este permis, candu nu ar' fi nici o parere contraria (voci: nu audimu! sgomotu; primimu cu unanimitate!)

Fiti incredintati D-loru, ca eu nici unu momentu nu voiu abusa de patientia D-vostra (miscare; sgomotu;)

Eu asi dori se vedu deplina consonantia, o sistema in totu proiectulu comisiunii. Nu vedu in consonantia solidaritatea nostra a tuturor romanilor enunciatu principialmente in punctulu I cu partea a II a propunerii comisiunii, unde pentru Transilvania se declara activitatea de imposibila, pre candu acest'a pentru partile din Ungaria se recomanda. (miscare; intrerumpere.) Eu asi credu,

ca acestea doue puncte din propunerea comisiunii se se aduca unulu cu altulu in consonantia. (sgomotu! miscare!)

Deleg. Rotariu: In desbaterea generala este si pote fi vorb'a numai de aceea, ca privesce propunerea comisiunii de basa a desbaterii specialii seu ba. Deca se privesce, atunci va veni propunerea comisiunii punctu de punctu la discussiune speciale, unde apoi se potu face propunerile si amendamentele de lipsa. (aprobare!)

Deleg. Patiti'a: Eu spriginescu propunerea deputatului G. Popa, ca principiu solidaritatii se se aduca in consonantia cu intregu proiectulu comisiunii; se nu se schimbe scopulu cu mediulcele. (miscare!)

Deleg. Lengeru: In desbaterea generala credu, ca mi este ertatu a mi da espressioni opiniunii mele subjective, contrarie propunerii comisiunii de 30 (nu se privesce.) Scopulu, pentru care ne amu adunatu aici, nu a fostu altulu decatu acela, ca noi, pre catu vomu pote, se creamu unitatea intre noi si si in afara. Acest'a idea nu-o afu explicata in propunerea comisiunii de 30; ba tocmu contrariulu ei l'amu auditu. Noi trebuie se ne tienemu in atitudinea nostra politica de o uniformitate si se nu ne impartimu in activisti si passivisti, cari acest'a este o fluctuatiune forte bizara. (nu dreptu!) Pre calea passivitatiei romanii pena acuma nu si-au potutu ajunge scopulu (sgomotu! intrerumperi continue;)... S'a facutu propunere ca noi se primimu proiectulu comisiunii „en bloc“. Sunt de siguru convinsu, ca acest'a propunere s'a facutu din sentimentulu nobilu de a se face prin acesta in afara impressiune, ca toti Romanii intr'o cestiune atatu de importanta sunt una (asia e!) Si eu asi dori acest'a. Nu dorescu inse, ca in actiunea nostra se se vire un prejudetiu. Voescu ca actiunea nostra, ca conclusulu nostru, se fia unu adeveratu efluculu alu tuturor reprezentantiloru alegatorilor romani. (Sgomotu! intrerumpere.) Si deca majoritatea se va desparti de stindardulu nationalu, minoritatea se va tine de steagulu, care la implantatu poporu Romanu cu deplina cunoscintia de sine (... sgomotu!) Nu voescu se sugrumu convingerile mele, si credu, ca directiunea proiectata de comisiune nu este corespondentia relatiunilor nostre, nu duce cu efectulu la scopulu doritu. Sunt convinsu, ca numai o activitate fara margini, ne pote salva interesele nostre nationale (nu dreptu! miscare, intrerumpere!) argumentele aduse inaintea din partea raportorului comisiunii de a indemnata la resistintia passiva, adeca, acele, ca noi nu avemu o lege buna de alegere, ca libertatea la alegere este sugrumata: pentru mine nu sunt destoinice, seu relevante, pentru ca sunt convinsu, ca pena candu omenii sunt omeni, cari numai treptatu ajungu la cultura, si slabitiunile nu voru dispare dintre omeni si nu se voru pute deodata delatura. Contra acestora numai prin activitate nemarginata la locurile convenite ne vomu pute lupta cu mai bunu succesu, ca prin nelucrare, prin abstinentia absoluta.

S'a accentuat circumstarea, ca noi numai pucine cercuri avemu, unde abia amu pute alege vr'o 2-3 deputati la dieta. Si unu numeru mai micu de deputati se pote lupta in diet'a tieriei cu mai mare sperantia pentru interesele nostre nationale, deca acestia se voru pune umeru la umeru. Me voiu duce tocmu in mijloculu pericolului si me voiu lupta desi deocamdata fara succesu; deca sciu si aceea, ca eluptarea de drepturi urmeza numai treptatu prin mai multe generatiuni. Mi aducu bine aminte de vorbirile cele escelente, ce le tine Babesiu si Borlea in diet'a tieriei luptandu-se, desi fara rezultat, totusi acele au facutu mare impressiune, au incuragiatu poporu si au tresaritu inimile tuturor Romanilor. Prin deciderea passivitatiei poporu nostru devine parasitu si datu in mani straine, fara nici o conducere din partea inteligentiei sale. Convingerea mea este, ca prin activitate interesele nostre nationale mai bine se promoveaza de catu prin passivitate (nu dreptu!) Acestu motivu l-a recunoscutu insasi comisiunea, candu pentru partile din Ungaria a recomandat activitatea. Nu intielegu de ce se nu urmarimu cu totii politic'a activitatii, de ce se nu ne luptamu cu totii umeru la umeru pentru realizarea programei nostre nationale, pe terenulu legalu datu noue de constitutiunea tieriei?! Prin lupt'a acest'a purtata pe terenulu concesu noue de

constitutiunea tieriei nu renunciamu la drepturile nostre, nu vindemu autonomi'a; pentru ca noi prin deputatii alesi vomu spune in dieta, ca suntemu civi constitutionali, ca noi suntemu tramiei pe basa programei nationale se aperamu drepturile si interesele poporului romanu si prin acest'a declarare nu vomu perde nici unu dreptu, cari acest'a numai atunci se pote intempla, candu noi vomu resigna espresu la drepturile nostre; altmintrea drepturile unei natiuni numai e in stare a si le recastiga. Credu ca am fost bine intielesu. Eu recomendu pentru toti Romanii activitatea nationala (voci: bravo! nu se privesce!)

Diamandi Manole: Domniloru! Eu am creditu, ca dupa academic'a cuventare a d-lui Babesiu, nu va mai fi nime in acest'a conferentia, care cu anim'a si mintea se nu fia apretiatu argumentele cele temeinice aduse inaintea de nestorulu nostru si se mai fia cineva in stare a se ridicu contra propunerii comisiunii de 30.

Din cuventarea raportorului Babesiu fia-care cuventu e asia de convingetoriu, de cumpenesce 100 de chilograme de logica (aprobari; ilaritate); fia-care cuventu e plinu de adeveru necontestabilu; incatu trebuie se regretu, ca in faci'a acestoru motive puternice si convingetore totusi s'au aflatu in acest'a adunare reprezentanti, cari si-au ridicatu cuventulu contra propunerii comisiunii. Eu nu su infalibilu si me lasu buurosulu se fia luminatu prin motive relevante. Pena acuma nu m'a luminatu nici unulu dintre vorbitori, cari si-au ridicatu cuventulu contra propunerii comisiunii; cu atatu mai pugnu argumentele aduse inaintea de deputatulu G. Popa pentru motivarea propunerii sale, — care vede in propunerea comisiunii unu separatismu si doresce, ca punctulu antai cu punctulu alu doilea din proiectulu comisiunii se se aduca intr'unu sistem, intr'o consonantia.

Deputatulu G. Popa afla separatismu in decretarea activitatii pentru Ungaria si a passivitatiei pentru Transilvania. Acesta inse este numai o modalitate, numai unu mijlocu spre a ajunge la scopulu doritu, acesta modalitate, vorbindu intr'o asemenare, reprezenta armele, de care Romanii trebuie se se foloseasca, faci'a cu situatiunea cea nefavorabila si fatala pentru ei; pentru de a ajunge la scopulu, la care tintimu (asia e!) ca si o armata, care pentru de a pute invinge pre inamicu se folosesce de deosebite souri de arme in lupt'a sa, precum sunt: puscile cu cremeni si cele artificiale, de artileria etc. etc. spre a pute invinge si a ajunge la scopulu propusu. In legislatur'a tieriei nu e reprezentata opiniunea majoritatii patriotice si din acest'a impregiurare se pote explica generala nemuliamire (forte bine, asia!) In cestiunea principala nu exista nici unu separatismu, precum dice dep. G. Popa. Acestu soiu de mijlocu spre a ajunge la scopu este ertatu. Acesta deosebire trebuie se o facemu la judecarea causei importante forte bine!)

Noi luptamu cu mijloce legale pentru drepturi, cari competu natiunii romane, care pentru tron si patria si-a castigatu merite deosebite, care n'au patatu istoria cu nici unu actu de infidelitate contra dinastiei (asia e!), care si-a versatu sangele pentru patri'a comuna (asia e!) Unu atare poporu merita, d-loru, si drepturi intr'unu statu de dreptu, intr'unu statu constitutional!

Me intorcu acum la propunerea dep. Lengeru de acelu cuprinsu, ca noi se ne ducemu in parlamentu, se luptamu cu totii pentru drepturi in legislativ'a tieriei. Bine, d-loru! nu suntemu activi noi, candu damu sangele nostru, candu platimu dari si purtam alte sarcini publice?! Deca noi acasa suntemu nabusiti, impedecati priurolega electorala, incatu unu milionu si jumetate de Romani pote tramite deputatii sei numai ca prin urechile acului! (reu destulu! asia e!) se mergemu noi la diet'a tieriei, ca se siedemu in parlamentulu centralu? Acesta e contra demnitatii poporului romanu (asia e!) Se ne faca fratii maghiari possibila intrarea si atunci mergemu buurosulu la diet'a tieriei. (Asia e, forte bine!) Deca cineva n'are bunavoiutia, inzadaru te rogi de elu se ti de aceea ce ti compete. (Asia e!)

Politic'a nostra e sincera, ea manifesta si tintesce la fericirea patriei comune (e adeveratu!) Barbatii de statu trebuie se o scie acest'a cu atatu mai vertosu cu catu statulu nostru e unu statu poliglotu, compusu din Maghiari, Germani, Romani, Serbi si Slovaci, a carui scopu dupa definitiunea statului de dreptu e acela, ca elu trebuie se se ingrigeasca de binele si bunastarea upusiloru sei,

că totu se fia indestulati in acestu statu constitutionalu. Din acestu temeiu nu potu se me invoiescu cu propunerea deputatului Lengeru, pe care nu o afu de lipsa sub impregiarile de fația (asia e! fôrte bine!)

Intr'unu statu mosaicu trebuie se domneasca libertatea si egal'a indreptare; atare statu trebuie se stea preste nationalitati (asia e!) Unu atare statu analogu poliglotu aflamu in Europ'a pe Elveti'a, unde trei natiuni ega'u indreptatite locuiescu in pace si indestulare una langa alta. Francesii, Germanii si Italianii vietuiescu in armonia fratiésca in Elvetia, unde tôte trei limbile sunt egalul indreptatite: cea francesca, germana si italiana; unde fia-care cive cu mandria vorbesce si scrie limb'a sa, unde nimeru nu i plenesce prin capu se graviteze, Germanulu la Germani'a cea mare a lui Bismarck (asia e, ilaritate!) Francesulu la Françi'a si Italianulu, la Itali'a, ci toti sunt fericiți, că sunt Svitieri (asia e!) fia-care cive e liberu, fia-care limba e in oficiu, in comunicatiune egalul indreptatita (e dreptu!) Libertatea acésta, egalitate in dreptu a aceloru trei natiuni conditionéza multiamirea generala. Acolo stâ statulu preste nationalitati. Acésta trebuie ori si care deputatu alu dielei se-o scie in B-pesta (voci: nu voru se scie!) Se nu ne ma: invértimu in forme, se nu mai facemu compliment. Cine vrea se ne auda, ne pôte audi de aici (asia e, fôrte bine!)

Nu vedu nici o córdă descordata, déca vomu impartu lupt'a asia că unii vomu merge in parlamentu; nu vedu nici o alterare a principiului solidaritatii nóstre (fôrte bine!) nici un separatismu, déca noi Transilvanenii vomu remané a casa in fortareati'a nóstra, sustinendu autonomi'a nóstra (asia e!), pe candu fratii nostri, cu oratori'a loru isi voru implini detorinti'a in parlamentulu centralu (asia e!).

Din temeiturile, argumentele aduse de nestorulu nostru Babesiu, care m'a luminatu pe deplinu, prin cuventarea s'a academica, din care fiacare cuventu, cum am disu, e gravu, cumpanesce 100 de chilograme de logica, ini iau voie a recomandá: ca o n o r. conferentia se primésca maréti'a propunere a comisiunei cu unanimitate (bravo! se traiésca! se primesce!)

Cestiunea Dunarei in Senatulul romanu.

In siedinti'a de Vineri (22 Maiu v.) senatorulu Petre Gradisteanu a interpelatu pe d. ministru de esterne si presiedinte alu consiliului asupra stadiului cestiunei dunarene: „unde se afla cestiunea si ce s'a facutu pēna acuma?” D. Dim. Bratianu a lasatu se vorbésca mai antaiu fostii ministri Ionu Bratianu si V. Boerescu si se spuna cele petrecute in cestiunea Dunarei pēna aci. D. V. Boerescu luandu cuventulu a espusu intr'unu discursu de aprópe o ora istoriculu cestiunei. Intre altele d. Boerescu a declarat, că guvernulu — „pentru a dá unu semnu de impaciure — a a d m i s u e s i s t e n t i ' a u n e i c o m i s i u n i s p e c i a l e , c á d e l e g a t i u n e a c e l e i d e l a G a l a t i , c a r e s e n u p ó t a f u n c t i u n á i n d e p e n d e n t a d e a c e a , c á s e s e p ó t a f a c e a p e l u i n c o n t r a h o t a r i r i l o r u e i d e o r i - c e n a t u r a , c á p r e s i e d i n t i ' a s e f i a o c e s t i u n e d e b u n a c u v i i n t i ' a s i s e n ' a i b a n i c i u n a p r i v i l e g i u , n i c i u n u v o t u p r e p o n d e r a n t u . I n s e g u v e r n u l u n ' a p u t u t u r e u s i , c á a c e s t e v e d e r i s e f i a a d m i s e d e p u t e r i . ”

Acestu pasagiu din vorbirea fostului ministru de esterne a provocatu óre cari temeri cu tôte că d. Boerescu a declarat, că guvernulu trecutulu n'a luatulu nici unu angagementu in privinti'a comisiunei mixte si a presiedintiei Austriei. Dupa d. Boerescu a luatulu cuventulu presiedintele consiliului Dim. Bratianu, care repetá că nu s'a luatulu nici unu angagementu, ci agentii Romaniei in strainatate au datulu numai se cunósca poteriloru, că déca Austria ar' admite conditiunile propuse in circularele romane, ar' primi si Romani'a comisiunea mixta, cã o delegatiune a comisiunei europene sub presiedinti'a simpla, onorifica a Austriei, primita deja de tôte celelalte poteri. „Ceea ce voimu toti — adause d. D. Bratianu — este, cã representantulu Romaniei (in comisiunea Dunaréna) se sustiena si se apere cu energia si cu intielepciune interesese tierii in cestiunea Dunareana“. In fine a accentuatulu marile greutati ce creaza Romaniei in cestiunea Dunaréna starea politica actuala si spre inlaturarea loru provocá la unirea tuturoru partidelorulu.

Senatorulu Teod. Rosetti se provóca la declaratiunea d-lui ministru de esterne, cã este

decisu a aperá „in estremis“ drepturile tierii si astépta numai, cã faptele se corespunda declaratiunii, in a careia sinceritate se pune indoiéla.

Urméza la cuventulu d. Ionu Bratianu, elu combate intr'unu lungu discursu pe aceia, cari au facutu atáta vólva cu acést'a cestiune, asmutindu lumea, cã si candu tier'a ar' fi tradata. Fostulu primu-ministru dise intre altele:

„A venitu not'a represintantulu Austriei, in care se spunea concessiunile, care pôte se le faca. D. Teodoru Roseti a disu in privinti'a acésta, cã nu s'a respunsu indata, cine tace consimte. Nu este asia. Si d. T. Roseti scie acést'a, dér a voitu se ne provóce, cã se respundemu. Noi nu amu tãcutu, si cu atáta mai puçiuu amu consimtitu, ci amu disu represintantulu Austriei, cã pe terémulu acést'a nici nu potemu se tratamu, cãci este ceva opusu ideiloru nóstre, de órace noi nu putemu se consideramu pe Austri'a cã putere riverana, fiindu-cã asi intrebá, unde este proprietatea s'a in acésta parte a Dunarei. Noi nu putemu privi, prin urmare acésta comisiune mixta de cãtu, cumu a disu on. d. Boerescu, cã o d e l e g a t i u n e a c o m i s i u n e i e u r o p e n e d e l a G a l a t i , f i i n d u c á a c e a c o m i s i u n e n u l u c r é z a i n t r ' u n u m o d u p e r m a n e n t u , s i n i c i n u s u n t u a t r i b u t i u n i l e s a l e d e a a p l i c á u n u r e g u l a m e n t u , c i n u m a i d e a s u p r a v e g h i á . D e a c e a a m u d i s u , c á c o m i s i u n e a m i x t a , c á o d e l e g a t i u n e a c o m i s i u n e i e u r o p e n e , p u t e m u c á s e - o a d m i t e m u , i n s e i n c o n d i t i u n i l e a c e l e a n e g r e s i t u , p e c a r e l e - a e s p u s u d . B o e r e s c u , a d e c a o r e p e t u , c á n u e s t e d e c á t u o d e l e g a t i u n e c u d r e p t u l u f i a - c a r u i a d e a p e l u l a c o m i s i u n e a e u r o p e n a D u n a r e a n a , s i n u m a i i n c e e a c e p r i v e s c e p o l i t i ' a f l u v i a l a , ó r n i c i d e c u m u i n c e e a - c e p r i v e s c e a t r i b u t i u n i l e , c a r i s u n t u u n u d r e p t u a l u s u v e r a n i t a t i i t e r i t o r i a l e

Senatorulu P. Gradisteanu dise:

„Déca este liberu, si este liberu guvernulu actualu, si este libera tíera se ié or-ce cale 'i va conveni, este liberu cabinetulu actualu cã se ié alta directiune, se pue alte base acestoru tratative si n'am se 'i ceru dinainte comptu de ce are se faca. In casulu, in care ar' lua totu acésta basa de tratative, nu vedu nimicu jienitoru in interesulu tierii. Din contra eu nu impartasiescu opiniunea acelora, cari dicu, cã o comisiune, ori-care ar fi ea, si chiaru cã delegatiune a comisiunilor europene, ar' puté se fia unu pasu facutu spre absorberea Dunarei de catra o putere óre-care. Sistemulu pentru sistemulu. Vedu multu mai multa garantia pentru tíera in acestu modu de a procede, legandu de acésta comisiune, esistenti'a comisiunei europene, care este singur'a garantia a libertatii de navigatiune pe Dunare, considerandu, cã Dunarea e unu riu european; de cãtu in solutiunea insidiósa a acelora, cari ar' voi se ne puna intr'o comisiune riverana fația numai cu Serbi'a si Bulgari'a. Interesele Romaniei ar' puté se fia ast-felu gravu compromise in favórea unei alte puteri. Solutiune dér' pentru solutiune. Preferu pe acést'a celelalte, si adaugu cã, déca nu s'ar' primi nici una nici alt'a earasi este unu periculu: izolarea nóstra politica si pericolulu acela va puté fi fôrte gravu la epoc'a 1882, candu Europ'a in conferentia trebuie se decida despre mantinerea séu desfiintarea comisiunei europene.“

„Acesté tôte le va cumpani d. presiedinte alu consiliului in intielepciunea d-sale; constatu, cã bratielei sunt libere, cã nu e tinutu de nici un felu de angagementu directu séu indirectu alu guvernului trecutulu si sunt convinsu, cã abilitatea si patriotismulu, de care a fost tot-deauna inspiratu, 'lu va ajutá si acum, ca se salveze interesese Romaniei conformu cu dreptulu seu si cu tratatulu dela Berlin.“ (Aplause).

Dupa discursulu d-lui Bratianu, nefiindu nici o motiune, Senatululu a primitu in unanimitate trecerea la ordinea dilei.

Totu in c e s t i u n e a D u n a r e i a v ú l o c u i n 1 8 M a i u s t . n . o i n t r u n i r e , c a r e a f o s t c o n v o c a t a d e c á t r a c o m i t e t u l u p a r t i d u l u l i b e r a l u i n d e p e n d e n t u i n l o c a l u l u „ B i n e l u i P u b l i c u “ . L a a c é s t ' a a u p a r t i c i p a t u d e p u t a t i i s i s e n a t o r i i d i n o p o s i t i u n e (t ó t e n u a n t i e l e) m u l t i c o m e r c i a n t i , p r o f e s o r i , p r o p r i e t a r i s . a . D u p a v o r b i r i l e m a i m u l t o r u d i a r i s t i , d e p u t a t i s . a . s ' a a d o p t a t u u r m a t ó r e a r e s o l u t i u n e :

„Intrunirea tienutá in Bucuresci la 19 Maiu 1881 (in localulu clubului „Binelui Publicu“) pentru cestiunea navigatiunii Dunarii,

„Ascultandu desvoltarile facute de reprezentantii diferiteloru organe ale pressei romane si de alte persóne, deputati, senatori etc.,

„A luatulu resolutiunea, cã biroulu intrunirii se amintésca camerelorulu si guveruului datori'a, ce au de a staru se se faca cunoscutu:

„I.) Cã Europ'a trebuie se aiba deplina incredere in hotarirea Romaniei d'a practica libertatea navigatiunii pe Dunare cu tóta lealitatea;

„II.) Cã Romani'a, déca intielege a admite supraveghierea intregi Europe asupra acestei navigatiuni, vede din contra o atingere adusa drepturiloru sale, o isbire data intereselorulu sale economice si politice in faptulu, cã o sin-

gura putere se dobéndesca preponderanti'a esclusiva asupra navigatiunii pe Dunare, ceea ce s'ar' intemplá in casulu, candu s'ar' admite infiintarea unei comisiuni mixte in afara de tractatele esistente.“

10 Maiu 1881.

I.

In vietu'a mea avut'am unu doru si unu visu de acele, Ce póta pe a loru aripi resfrangere de stele, Unu visu frumosu cã dorulu, ce nasce dintr'unu visu. Prin umbra de-abia ochiulu tintitu 'lu intrevede Si mintea nu'ndrasnesce in elu a se increde . . . Dér' éta! adi in sóre elu sborulu si-a deschisu!

Priviti! acésta tíera de alte tieri uitata, Avea asemenare c'o ramura uscata Ce-o duce pe-a lui valuri torentulu Dunareanu. Uimitu de trist'a-i sórte, eu o priveamu cu jale Si 'i totu diceamu: „Ah! cine te va opri din cale „Pēn' a nu fi 'nghitita de alu mâriloru noianu?

„Raspunde, creanga mica, din care arboru mare „Te-a ruptu cumplitulu crivetiu cu aspr'a lui suflare „Si te-a sverlitu departe de trunchiulu parintescu? „Cuprinsu-te-a in ghiara unu vulturu golu pe frunte? „Facut'a elu cu tine unu cuibu in verfu de munte, „Séu fost-ai tu atinsa de fulgerulu cerescu?

„Mergi unde? vii de unde? si care'i alu teu nume? „Mai simti in tine vietu'a séu mórta esti pe lume? „Mai este pentru tine unu viitoriu ascunsu . . .? “ O! strania minune! . . . Cea ramura 'necata Din turburele spume s'a redicatu deodata Si falnicu preste valuri ea astufeliu mi-a respunsu:

„Poete! nu me plange, n'ai grige de-a mea sórta, „Plutindu, privescu eu cerulu, si prin deschis'a-i póta „Zarescu planandu de-asupr'a-mi o radia din altaru. „Multi au facutu cercare din unde-a me culege, „Dér' n'au potutu s'atinga odrasl'a unui rege, „Cãci rege e stejarulu si'su vitia de stejaru!

„Pe malulu Romaniei voiu prinde radecina „Si'oiu cresce in putere, si fruntea mea senina „Va trece cãtra sóre prin norii dusmanesci. „Gigantu voiu fi, cu fala privindu prest'-orizonuri. „Eu portu in sinu-'mi lemnulu, din care se facu tronuri „Si arme de isbēnda si scepri imperatesci!“

A disu, si creang'a viua crescēdu, mandra colóna, Nãltiá pēna la ceruri frundiós'a ei coróna Sub care lumi voióse gaseau unu adapostu. Ah! cine-ar' poté crede si cine-ar' poté spune, Cum asta luminósa, gigantica minune A devenitu ce este din ceea ce a fostu?

II.

Asié tu, Romania, tu tíera multu iubita, De sórte'ti crunta, órba, multi seculi prigunita Ai re'nviatu puternicu, in clipa, gloriosu. Pe candu pareai menita a pieri din lumina, Tu ti-ai adusu aminte de mam'a ta latina Si'ai scaturatu trecutulu amarulu, intunecosu.

Ai fost, vai! prinsa n lupta cu mórtea nemilósa Dér' smuls'ai tu din mana'i a s'a cumplita cósa Si ai cositu din cale funebrulu siminocu. Acum ti-e calea larga si largu ti-e viitorulu, Pe ori-ce impededare tu pui acum piciorulu Si treci totu inainte strigandu la lume: locu!

„Locu celui ce se scie de vitia 'imperatesca! „Locu celui cu menire in gloria se crésca! „Locu sufletulu tare, locu bratiului viteazu! „Cine-au domnit pe-o lume, fia 'n momentu, nu móre! „Unu sóre ce declina, din nou renasce sóre! „In somnu adēncu de mórte, e sufletulu mai treazu!

O! tíera de mari fapte ce porti unu nume mare, Pe margine de grópe redevenindu mai tare, Ai provocatu destinulu si 'i'ai infrantu pe elu. Si adi, invingetóre cã 'n timpu de alta data, Tu insasi, tu Regina acum neatērnata, Depuni pe a ta frunte corón'a de otielu!

Onoru, marire, fala si vietu'a si taria Se fia a ta parte in seculi, Romania. Otielulu din coróna cu gloria 'i batutu. In taina ajutata de sacr'a Providentia, Ori care fapte grele pareau cu nepotintia Tu le-ai doritu pe tôte, pe tôte le-ai pututu!

Frumosu, sublimu spectaculu o 'n fati'a omeuirei Candu unu poporu se 'ntórcē din marginea peirei Si pasa plinu de dile pe campulu stramosiescu; Candu elu isi face-o arma din lantiulu de-apasare Si 'n focu redobēdesca a lui neatērnare Stropita si platita cu sange vitejescu!

Multu scumpa, luminósa si viua si ferice E diu'a, cãndu poporulu se simte 'n dreptu de-a dice C'au fostu privitu in fația de insusi Dumnediu! Ferice de totu omulu, a carui scurta vietu'a Se léga cu vecia prin asta di marétiá Cã prin o cingátóre de veselu curcubeu.

Saltati in pepturi animi cu o mandra ecsaltare! Tunati, viteze tunuri, lungi salve de serbare! Miscati a vóstre cóme vechi codri de pe plaiu. Adi patri'a romana apare triumfala Purtandu cu maiestate corón'a ei Regala Si falnic'a hlamida a sórelui din Maiu!

Mircesci, 10 Maiu 1881.

(Dupa „Timpulu“.)

V. A l e c s a n d r i .

